

Determining The Mediating Role of Moral Identity in the effect of Family Function on Moral Behavior in Female Students of hormozgan Univercity

Elham Kohiyanafzal Dehkordi, M.A

Department of pasychology, faculty of literature and Humanities, Univercity of hormozgan, Bandar abbas, Iran

kurosh Mohammadi, Ph.D

Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Univercity of hormozgan, Bandar abbas, Iran

Seyed Abdolwahab Samavi, Ph.D

Department of psychology, Faculty of Literature and Humanities, Univercity of hormozgan, Bandar abbas, Iran

Abstract

The aim of study was to evaluate the moderating role of moral identity in the effect of family functioning on moral behavior. The research method was discriptive correlational. The statistical population was female students of Hormozgan University (2824) in the 2019 year that 338 people were selected as sample using the Morgan table. Research participants completed the Questionnaire of Family functioning (Epstein, 1983), Moral Identity (Aquino and Reed, 2002), and Moral Behavior (Luzier, 1993). The subscales of FAD were Roles, Affective Responsiveness, Affective Involvement, General Functioning, Communication, Problem Solving and Behavior Control. Pearson correlation coefficient and structural equation modeling were used for data analysis. analyses were performed using SPSS₂₁ and Amos₂₁ software. Findings showed there were significant relationships between problem solving, general functioning, affective involvement, roles & affective responsiveness to moral identity and roles, affective responsiveness and moral identity to moral behavior. there were significant relationships between roles and moral behavior mediated by moral identity and between affective responsiveness and moral behavior mediated by moral identity. it can be conclude, moral identity can influence the relationship between family function and moral behavior ($p < 0/01$). family functioning components (affective responsiveness and roles) affected on moral identity and moral behavior, directly and indirectly.

Key Words: family functioning, moral identity, moral behavior, girl students

تعیین نقش واسطه‌ای هویت اخلاقی در تأثیر عملکرد خانواده بر رفتار اخلاقی دانشجویان دختر دانشگاه هرمزگان

الهام کوهیان افضل دهکردی

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

کورش محمدی*

استادیار گروه مشاوره و روانشناسی دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

سید عبدالوهاب سماوی

دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

چکیده

هدف پژوهش، بررسی نقش تعدیل‌کننده هویت اخلاقی در تأثیر عملکرد خانواده بر رفتار اخلاقی بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری، کلیه دانشجویان دختر دانشگاه هرمزگان (۲۸۲۴ نفر) در سال ۹۷-۹۸ بود که نمونه‌ای به حجم ۳۳۸ نفر با استفاده از جدول مورگان انتخاب شد. شرکت‌کنندگان پژوهش پرسشنامه عملکرد خانواده (Epstein, 1983)، هویت اخلاقی (Aquino and Reed, 2002) و رفتار اخلاقی (Luzier, 1993) را تکمیل کردند. مؤلفه‌های عملکرد خانواده عبارت بود از: نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، عملکرد عمومی، ارتباط، حل مشکل و کنترل رفتار. برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی pearson و مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد و با استفاده از نرم‌افزار SPSS₂₁ و Amos₂₁ مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد، ضرایب مسیر حل مشکل، عملکرد عمومی، آمیزش عاطفی، نقش‌ها و همراهی عاطفی به هویت اخلاقی و ضرایب نقش‌ها، همراهی عاطفی و هویت اخلاقی به رفتار اخلاقی، معنادار بود. همچنین نقش‌ها به رفتار اخلاقی از طریق هویت اخلاقی و همراهی عاطفی به رفتار اخلاقی از طریق هویت اخلاقی، معنادار بود. براساس یافته‌ها می‌توان دریافت که هویت اخلاقی رابطه عملکرد خانواده و رفتار اخلاقی را ($p < 0/01$) تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین عملکرد خانواده در حیطه‌های همراهی عاطفی و نقش‌ها بر هویت اخلاقی و رفتار اخلاقی، به طور مستقیم و غیرمستقیم اثرگذار است.

واژه‌های کلیدی: عملکرد خانواده، هویت اخلاقی، رفتار اخلاقی، دانشجویان دختر

مقدمه

ریشه بسیاری از تحول‌ها و تقویت ارزش‌ها به خانواده برمی‌گردد (Eisenberg, 2001). عملکرد خانواده (family functioning) جنبه مهم محیط خانواده است که سلامت جسمانی، اجتماعی و هیجانی کودکان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در واقع آنچه در درون خانواده اتفاق می‌افتد و چگونگی عملکرد آن می‌تواند عامل کلیدی در ایجاد انعطاف‌پذیری و کاهش خطرات فعلی و آینده مرتبط با رویدادهای ناگوار باشد (Silburn & etal, 2006). والدین گرم و صمیمی که قاطع و اطمینان‌بخشند، نوجوانان هویت‌یافته و پیشرفته‌ای دارند و در درونی‌سازی ارزش‌های اخلاقی و ایجاد رفتار اخلاقی موفق‌ترند (Thompson, Meyer & McGinley, 2014). انتقال ارزش‌ها به فرزندان از طریق تعامل والدین با آن‌ها صورت می‌گیرد؛ به عبارت دیگر کیفیت تعامل والدین با فرزندان، رشد اخلاقی آن‌ها را تسهیل یا بازداری می‌کند (Sharifi, 2017). انسان با حس اخلاقی متولد می‌شود، این حس در خانواده ظاهر می‌شود، توسط معلمان الگو می‌گیرد و توسط اجتماع رشد می‌یابد. در حقیقت خانواده، مدرسه و اجتماع، قواعد اخلاقی را آموزش می‌دهند (Tavakoi, 2009). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که در خانواده‌هایی که دوستی، ارتباط و سازگاری بین والدین بیش‌تر است، ارزش‌های اخلاقی والدین نسبت به خانواده‌هایی که این‌گونه مسائل در آن‌ها کم‌تر است، راحت‌تر به نوجوانان منتقل می‌شود. در واقع آنان معتقد بودند، جنبه‌های مختلف اخلاقی نوجوانان را می‌توان با توجه به فرایندهای فوق در رابطه با والدین آن‌ها پیش‌بینی کرد (White & Matawie, 2004).

سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که آیا متغیرهای روانشناختی دیگری ممکن است در رابطه عملکرد خانواده و رفتار اخلاقی نقش میانجی داشته باشند. یکی از مسائل مورد بررسی در این پژوهش، مطالعه نقش واسطه‌ای هویت اخلاقی (moral identity) در رابطه بین عملکرد خانواده و رفتار اخلاقی است. (Blasi, 2008) برای پرکردن شکاف بین دانش اخلاقی و عملکرد اخلاقی، هویت اخلاقی را مطرح کرد. Erickson هویت را به معنای دارا بودن تعریفی از خود می‌داند (Erickson, 1964). McAdams نیز هویت را

یکی از جنبه‌های مهم رشد، تحول و تکامل اخلاقی است که از بدو طفولیت تا سنین جوانی خط سیر مشخصی دارد. در واقع رشد اخلاقی که ناشی از رشد شناختی و کسب تجارب اجتماعی است، به معنای احترام به قوانین و عدالت اجتماعی است (Lotf abadi, 2019). از منظر روانشناسی، اخلاق عبارت است از اصولی که برای تشخیص درست از نادرست به کار می‌رود (Teimori, Alborzi, Hemati & Khoshbakht, 2014). اخلاق (moral) مقوله‌ای فطری است و کودک به محض تولد، دارای این قابلیت و استعداد ذاتی است (Teimori, Alborzi, Hemati & Khoshbakht, 2014). Kohlberg اخلاق را به عنوان ظرفیت ارزیابی درست و نادرست و تصور در مورد اینکه یک عمل از نظر اخلاقی قابل قبول یا غیرقابل قبول است و همچنین تجربه یا گزارش احساساتی که افراد را برای عملی اخلاقی باانگیزه می‌کند تا بر روی خودمیان بینی پا بگذارند و به‌طور مداوم بر اساس یک اخلاق رفتار کنند، تعریف می‌کند (Hawley & Geldhof, 2012). Kant معتقد است رفتار اخلاقی (moral behavior)، رفتاری است که انسان آن را به عنوان یک تکلیف از وجدان خود گرفته است. Freud معتقد است رفتار اخلاقی و گناهی که هنگام تخطی از معیارهای اخلاقی تجربه می‌شود، نتیجه تشکیل فراخود از راه همانندسازی است (Tavakoi, 2009). رفتار اخلاقی، رفتاری عینی است که مورد پذیرش هنجارهای رفتاری جامعه باشد (Reynolds & Ceranic, 2007). در مقابل، تخطی کردن از هنجارهای جامعه که در نظر دیگران خوب شمرده می‌شوند، ملاک رفتار غیر اخلاقی است (Lotf abadi, 2019). رفتار اخلاقی در اشکال مختلف همچون از خودگذشتگی، فداکاری، نوع دوستی، یاریگری و پرهیز از جرم جلوه‌گر می‌شود و به تناسب بسط آن در روابط اجتماعی، خشنودی درونی برای آحاد انسانی در جوامع بشری حاصل می‌گردد (Hyech, 2002).

عوامل بسیاری از جمله خانواده (Sharifi, Amiri & Ghasemi, 2018) و مدرسه (Ahmadi & Nabati, 2017) در پرورش اخلاقی افراد نقش دارند. خانواده را مهم‌ترین گروه برای تشکیل خلق و شخصیت افراد به حساب می‌آورند و

اخلاقی، قضاوت اخلاقی و انجام رفتارهای اخلاقی، عملکرد بهتری داشته باشد (Anjam Shoaie & etal, 2017). هویت به عنوان منبع انگیزشی قوی در نظر گرفته می‌شود که نیروی انگیزشی قوی‌تری در قیاس با شناخت و هیجان‌ات اخلاقی برای تولید کنش‌های اخلاقی فراهم می‌کند (Hardy & Carlo, 2005).

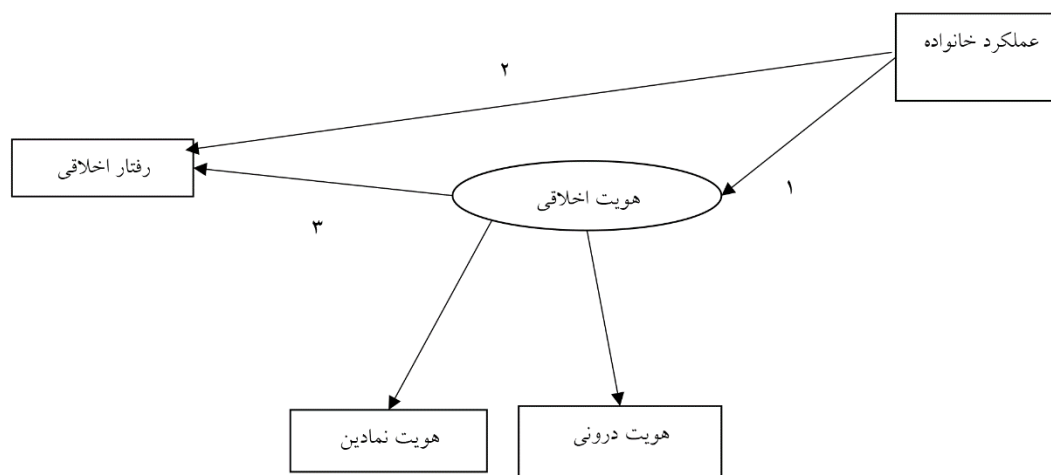
از نظر Hardy, Bhattacharjee, Reed & Aquino (2010) هویت اخلاقی متأثر از عوامل فردی و اجتماعی است. در سطح فردی مواردی از قبیل شخصیت، تحول شناختی، ارزش‌ها، نگرش و تحول هویت، می‌توانند بر شکل‌گیری هویت اثر بگذارند و در سطح زمینه مهم‌ترین عامل، ساختار اجتماعی و فرهنگی است که در این میان خانواده از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (Leonard, 2010). اصطکاک میان امیال و نیازهای کودک و موضوعات کنترل، انضباط، رابطه متقابل، عدالت، حقوق و وظایف همه روزه تجربه می‌شود و با سایر اعضای خانواده مورد بحث و گفتگو قرار می‌گیرد (Dunn, 2014). در واقع میزان تشویق و همراهی والدین درباره شرکت نوجوانان در فعالیت‌های فرهنگی و خدمت‌رسانی، عامل پرقدرتی در ایجاد هویت اخلاقی محسوب می‌شود. همچنین به حداقل رساندن کنترل بیرونی، تأمین مقدمات رشد مناسب، استقلال در کودکان و فراهم آوردن فرصت‌های تصمیم‌گیری برای فرزندان، بستر مناسبی را برای درونی شدن مفاهیم اخلاقی و شکل‌گیری هویت اخلاقی فراهم می‌آورد (Sharifi, 2017). در خانواده‌هایی با والدین مقتدر، اظهار نظرها و ارتباط اخلاقی وسیع در تعامل کودک و والدین وجود دارد و روابط گرم و صمیمیت نسبت به کودک در سطح بالا است (Sadeghi, 2006)؛ بنابراین نگرش‌ها، اعتقادات و رفتارهای والدین که در قالب الگوی خانوادگی یا شیوه‌های فرزندپروری نمود پیدا می‌کند، عامل بسیار مهمی در تکوین شخصیت و تثبیت خصوصیات اخلاقی فرزندان و هویت محسوب می‌شود (Sadeghi, 2006).

پژوهش‌های گذشته رابطه عملکرد خانواده را با رفتار اخلاقی و هویت اخلاقی بررسی کرده‌اند. (Hardy & Carlo, 2005) در پژوهشی نشان دادند مؤلفه‌های بیانگری، سبک

شرحی از زندگی فرد می‌داند که آغاز شکل‌گیری آن اوائل نوجوانی است (McAdams, 2001). هویت اخلاقی به اهمیت اخلاقی بودن برای هویت شخص اطلاق می‌شود که به صورت یک خود طرحواره حول مجموعه‌ای از ویژگی‌های اخلاقی مانند عدالت، دلسوزی، مهربانی و تعهد سازمان‌یافته، مفهوم شده است (Aquino & Reed, 2002). Marcia (1980) هویت‌یابی را سازمان دادن یک خود درونی شامل شناخت خود، سیستم باورها، آرزوها، عقاید و مهارت‌ها می‌داند (Aquino & Reed, 2002). مفهوم هویت اخلاقی Aquino & Reed (2002)، به عنوان یک طرحواره همیشه در دسترس، دو بعد دارد. یک بعد آن مربوط به تجارب خصوصی فرد از هویت اخلاقی است که درون‌سازی (internalization) نامیده می‌شود. جنبه خصوصی، عبارت است از بازنمایی شناختی از خود اخلاقی که به میزان اهمیت ویژگی‌های اخلاقی مفهوم خود اشاره دارد. بعد دیگر آن مربوط به تظاهرات بیرونی هویت اخلاقی و عبارت است از طرحی نمادین که تحت نام نمادسازی (symbolization) عملی شده است (Boegershausen, Aquino & Reed, 2015). براساس بسیاری از تحقیقات مربوط به هویت اخلاقی، شکل‌گیری هویت اخلاقی، نتیجه ادغام تحول اخلاقی و تحول هویت فرد است (Hart & Carlo, 2005) و راه‌های تحولی هر یک از این دو، چنان با یکدیگر همخوانی دارد که برخی، کسب هویت اخلاقی را هدفی برای تحول هویت و اخلاق در نظر گرفته‌اند (Blasi, 2008). گروهی از محققان اعتقاد دارند هویت اخلاقی نقش بسیار مهمی در انگیزش اخلاقی برعهده دارد (Blasi, 2008). در واقع گروهی معتقدند که هویت اخلاقی از فهم اخلاقی و هیجان‌ات اخلاقی که منبع قوی‌تر و پایاتری برای انگیزش اخلاقی است نشأت گرفته است (Lapsley, 1996). وقتی اخلاق نقش کلیدی در مفهوم خود و هویت داشته باشد، موجبات ارتقای تعهد را در مفهوم خود فراهم می‌کند و باعث می‌شود که ارزش‌های اخلاقی بخش جدایی‌ناپذیر کنش‌های اخلاقی فرد تعریف شوند (Hardy & Carlo, 2005). زمانی که فرد خود را به عنوان فرد اخلاقی معرفی می‌کند، می‌تواند در موضوعات اخلاقی، قبول هنجارهای

براساس آنچه تاکنون مطرح شد به نظر می‌رسد عملکرد خانواده روی رفتار اخلاقی اثرگذار است؛ اما مکانیسم اثرگذاری آن چندان مشخص نیست. به نظر می‌رسد هویت اخلاقی متغیری است که می‌تواند رابطه عملکرد خانواده و رفتار اخلاقی را تعدیل کند. بر این اساس هدف این پژوهش بررسی نقش واسطه‌ای هویت اخلاقی در رابطه بین عملکرد خانواده و رفتار اخلاقی و آزمون مدل زیر است. مدل پیشنهادی متغیرهای پژوهش در شکل ۱ نشان داده شده است. بر این اساس فرضیه‌های پژوهش به این شرح بررسی می‌شوند: فرضیه‌های مستقیم (۱) عملکرد خانواده (نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار، عملکرد عمومی، حل مشکل و ارتباط) با هویت اخلاقی رابطه دارد؛ (۲) عملکرد خانواده (نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار، عملکرد عمومی، حل مشکل و ارتباط) با رفتار اخلاقی رابطه دارد؛ (۳) هویت اخلاقی با رفتار اخلاقی رابطه دارد. فرضیه غیر مستقیم (۱) عملکرد خانواده (نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار، عملکرد عمومی، حل مشکل و ارتباط) از طریق هویت اخلاقی با رفتار اخلاقی رابطه دارد.

فرزندپروری مقتدرانه و گرایش فکری-فرهنگی خانواده، به ترتیب بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی‌کنندگی را در مورد هویت اخلاقی دارند. همچنین مؤلفه‌های سبک والدگری مقتدرانه، بیانگری و تقلید مذهبی خانواده، قدرت پیش‌بینی‌کنندگی بعد نمادسازی هویت اخلاقی را به‌طور معنادار افزایش می‌دهند. Xing & Keung (2014) در پژوهشی نشان داد افرادی که هویت اخلاقی قوی‌تر داشتند در مقایسه با افرادی که هویت اخلاقی ضعیف‌تری داشتند در مقابل دروغ گفتن -رفتار غیراخلاقی- مقاومت بیشتری کردند. Glenn, Koleva, Iyer, (2010) دریافتند که بین افراد با اختلال جامعه‌ستیزی -رفتار غیراخلاقی- و هویت اخلاقی پایین رابطه مثبتی وجود دارد و افراد با اختلال جامعه‌ستیزی شاید به این علت به شکل غیر اخلاقی رفتار می‌کنند که هویت شخصی‌شان را به صورت اخلاقی تفسیر نمی‌کنند. Zaremoghadam & Mohammadimoghadam (2017) دریافتند که بین زیرمقیاس‌های ارتباط، آمیزش عاطفی، ایفای نقش، عملکرد کلی، حل مشکل، همراهی عاطفی و کنترل رفتار با پرخاشگری رابطه منفی و معنادار وجود دارد.

شکل ۱- مدل پیشنهادی پژوهش

نفر بود. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان تعیین شد. با توجه به حجم جامعه، تعداد مورد نیاز نمونه برابر با ۳۳۸ نفر تعیین شد که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای، از کل دانشکده‌ها ۳ دانشکده (مدیریت، علوم

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: این پژوهش از نوع همبستگی و جامعه آماری در این پژوهش، کلیه دانشجویان دختر دانشگاه هرمزگان در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ به تعداد ۲۸۲۴

انسانی و فنی و مهندسی) و از هر دانشکده ۳ رشته و از هر رشته، ۲ کلاس به طور تصادفی انتخاب شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه رفتار اخلاقی (Lussier's moral behavior questionnaire): این پرسشنامه توسط Lussier در سال ۱۹۹۳ تهیه شده است حاوی ۲۰ ماده که در یک مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای (کاملاً این‌گونه است، اغلب این‌گونه است، گاهی این‌گونه است، هیچ‌وقت این‌گونه نیست) نمره‌گذاری می‌شود. نحوه نمره‌گذاری در این پرسشنامه به این صورت است که افراد در پاسخ به سؤالات از طیف کاملاً این‌گونه است تا هرگز این‌گونه نیست، به ترتیب نمره ۱ تا ۴ می‌گیرند. البته ترتیب نمره‌گذاری در سؤال‌های ۱، ۱۲ و ۱۳ معکوس است. حداقل و حداکثر نمره فرد در کل مقیاس به ترتیب ۲۰ و ۸۰ محاسبه می‌شود. Lussier این پرسشنامه را در بین ۱۲۹ نفر اجرا نموده که ضریب پایایی آن، در دو بار اجرا با استفاده از روش آزمون-باز آزمون ۰/۸۱ به دست آمد. از طرف دیگر روایی مطلوب این پرسشنامه که با داده‌های پرسشنامه معمای اخلاقی Kohlberg به دست آمده ۰/۷۹ است که نشانگر مطلوبیت این پرسشنامه در سنجش رفتار اخلاقی است (Hashemi, Arianpour & Mashinchi abbasi, 2014). مثال، در روابط اجتماعی کاری به کار کسی ندارم. آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر ۰/۷۶ بوده است.

پرسشنامه عملکرد خانواده Epstein (FAD) family assessment device): این پرسشنامه توسط Epstein (1983) تهیه شده و برای سنجیدن عملکرد خانواده بر اساس الگوی McMaster تدوین شده است و شامل ۵۳ سؤال است. این الگو خصوصیات ساختاری و شغلی و تعاملی خانواده را معین می‌سازد و ۷ بعد از عملکرد خانواده را مشخص می‌کند. در این مدل شیوه ارزیابی خانواده، بر اساس سبک مشکل محور بوده و بر کارایی خانواده، تأکید شده است. این ابزار از نوع مداد کاغذی بوده و اجرای آن حدود ۱۵ تا ۲۵ دقیقه طول می‌کشد و به صورت انفرادی یا گروهی قابل اجراست. این پرسشنامه طوری طراحی شده که تمام

اعضای بالای ۱۲ سال خانواده می‌توانند به آن پاسخ دهند. Epstein در مورد این پرسشنامه اظهار می‌دارد که مقیاس سنجش خانواده (FAD)، صرفاً یک ابزار غربالگری است و فقط حیطه‌های مشکل‌دار خانواده را به ساده‌ترین و مؤثرترین وجه ممکن، شناسایی می‌کند. این پرسشنامه دارای ۷ بعد است که هر بعد نیز به دو حوزه ابزاری و عاطفی تقسیم می‌شود. این ابعاد عبارتند از حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، واکنش عاطفی، مشارکت عاطفی، عملکرد عمومی و مهار رفتار. برای نمره‌گذاری آزمون به هر سؤال ۱ تا ۴ نمره بر اساس زیر داده می‌شود: ۱: کاملاً موافق، ۲: موافق، ۳: مخالف، ۴: کاملاً مخالف. نمره‌گذاری آیت‌های ۱-۲-۸-۱۰-۱۴-۱۵-۱۶-۲۰-۲۲-۲۳-۲۸-۲۹-۳۲-۳۴-۳۶-۳۷-۳۸-۴۰-۴۳-۵۰-۵۱ و ۵۳ به صورت معکوس انجام می‌گیرد. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی از مجموع زیرمقیاس‌های آن از ۵۳ تا ۲۱۲ محاسبه می‌شود. Epstein & etal (1983). برای بررسی اعتبار و روایی، پرسشنامه را بر روی ۵۰۳ نفر اجرا کردند. دامنه ضریب آلفای مجموعه‌ها بین ۰/۷۲ تا ۰/۹۲. برآورد شد که نشان‌دهنده همسانی درونی بالای آن است. در ایران نیز تحقیقات بسیاری صورت گرفته که اعتبار و همچنین روایی صوری و محتوایی بالای این پرسشنامه را تأیید می‌کنند؛ برای مثال، (Najariyan, 2002). برای بررسی روایی آزمون از شیوه تحلیل عاملی استفاده کرد و توانست سه سازه را در این آزمون شناسایی کند (نقش‌های خانوادگی، حل مسأله، ابراز عواطف). همچنین، ضریب آلفای کرونباخ سازه‌های نقش‌ها، حل مسأله، ابراز عواطف و کل مقیاس را به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۷۵، ۰/۷۷ و ۰/۹۳. گزارش کرد و همه سؤالات با کل مقیاس همبستگی مثبتی دارد که در سطح ($P < .001$) معنادار است (Zaremoghadam & Mohammadimoghadam, 2017). مثال، معمولاً به تصمیمات خود برای حل مشکلات عمل می‌کنیم. آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر ۰/۹۱ بوده است.

پرسشنامه هویت اخلاقی آکوینو و رد (Aquino & Reed's moral identity questionnaire): این پرسشنامه را Aquino & Reed در سال ۲۰۰۲ ساخته و اعتباریابی کرده است. این مقیاس دارای دو زیرمقیاس درون‌سازی (میزانی که

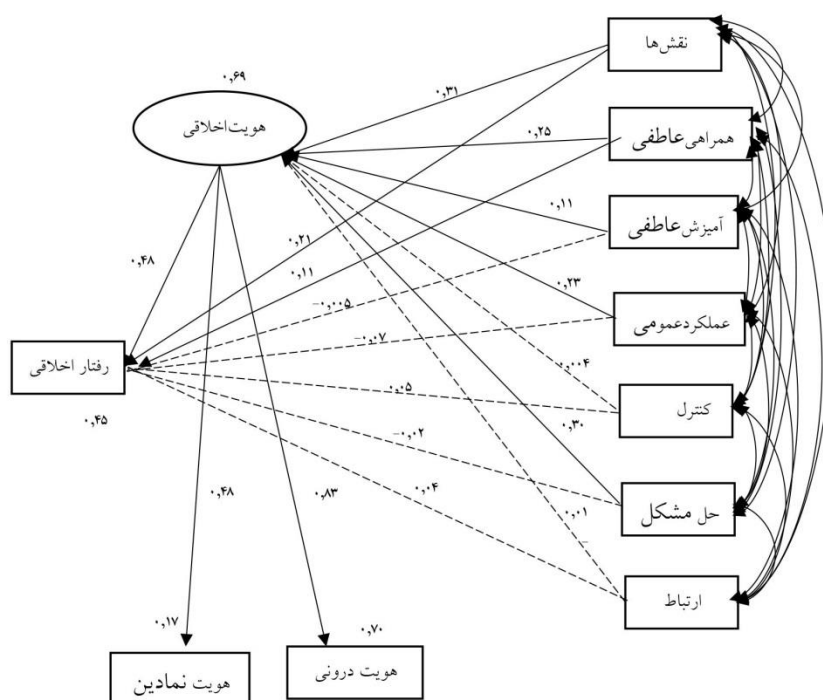
همچنین آلفای کرونباخ مقیاس هویت اخلاقی ۰/۸۱ بود (واحدی، ۱۳۹۵). مثال، اینکه فردی با این صفات باشم احساس خوبی را به من می‌دهد. آلفای کرونباخ در این پژوهش ۰/۷۴ بوده است.

روش اجرا و تحلیل داده‌ها

قبل از اجرای تحقیق، طرح آن در کمیته اخلاق دانشگاه هرمزگان تصویب شد. شرکت‌کننده‌ها پرسشنامه‌های تحقیق را تکمیل کردند و اطلاعات دموگرافیک را گزارش دادند. همچنین از ماهیت مطالعه آگاه شدند؛ به این صورت که مشارکت داوطلبانه بود و می‌توانستند در هر زمان از مطالعه انصراف دهند و موظف به پاسخ‌گویی به کلیه موارد پرسشنامه نبودند. در تحلیل آماری داده‌های پژوهش از روش همبستگی و مدلیابی معادلات ساختاری و از نرم‌افزارهای آماری SPSS²¹ و Amos²¹ استفاده شد. میانگین و انحراف استاندارد سنی دانشجویان به ترتیب ۲۲/۸۵ و ۳/۲۰ با دامنه سنی ۱۹ تا ۴۰ سال بود.

یافته‌ها

صفات اخلاقی در خودپنداره فرد مرکزیت یافته و نمادسازی (میزانی که هر آزمودنی هویت اخلاقی را در ظاهرش نشان می‌دهد) است. در ابتدا از هر فرد خواسته می‌شود تا به صفات اخلاقی که در بالای پرسشنامه نوشته شده است توجه کند و پس از آن ده سؤال درباره این صفات از آزمودنی‌ها پرسیده می‌شود تا میزانی که این صفات برای فرد مهم است تعیین شود. پاسخ‌دهی در مقیاس لیکرت از ۱ تا ۷ درجه‌بندی شده است به این صورت که به شدت مخالف نمره ۱ و به شدت موافق نمره ۷ می‌گیرد و سؤالات ۴ و ۷ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. برای به دست آوردن نمرات هر خرده مقیاس، نمره‌های سؤالات مربوط به هر کدام با هم جمع می‌شود. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی از مجموع زیرمقیاس‌های آن از ۱۰ تا ۷۰ محاسبه می‌شود. درونی‌سازی: ۱-۲-۳-۴-۷-۱۰ و نمادی‌سازی: ۳-۵-۶-۸-۹. در مطالعه آکویینو و رد (۲۰۰۲) ضمن بررسی رابطه این دو بعد با سازه‌های همگن و سازه‌های متمایز، نتایج روایی همگرا و واگرایی این دو سازه رضایت‌بخش بود. همچنین همسانی درونی از طریق آلفای کرونباخ این دو بعد درونی‌سازی و نمادی‌سازی به ترتیب ۰/۷۷ و ۰/۷۶ بود.

شکل ۲- نقش واسطه‌ای هویت اخلاقی در رابطه عملکرد خانواده با رفتار اخلاقی

شکل ۲، ضرایب استاندارد مدل پیشنهادی روابط بین رفتار اخلاقی با میانجی‌گری هویت اخلاقی در دانشجویان را متغیرهای عملکرد خانواده (نقش‌ها، ارتباط، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار، عملکرد عمومی، حل مشکل) و نشان می‌دهد. ضرایب استاندارد غیرمعنادار با نقطه‌چین مشخص شده است.

جدول ۱- شاخص‌های برازش مدل

شاخص‌ها	(χ^2)	(p)	(df)	(χ^2/df)	(GFI)	(AGFI)	(NFI)	(CFI)	(IFI)	(TLI)	(RMSEA)
مدل	۸/۷۵۲	۰/۱۸۸	۶	۱/۴۵۹	۰/۹۹۵	۰/۹۵۳	۰/۹۹۲	۰/۹۹۷	۰/۹۹۷	۰/۹۷۹	۰/۰۳۷

شاخص‌های برازش مدل پیشنهادی در جدول ۱ گزارش شده است. همانطور که مشاهده می‌شود مدل، از برازش خوبی برخوردار است و شاخص‌های برازش، بسیار مناسبند. جدول ۲ پارامترهای اندازه‌گیری روابط مستقیم متغیرها را برای کل نمونه نشان می‌دهد. نتایج حاصل از روابط مستقیم متغیرهای پژوهش در مدل پیشنهادی نشان می‌دهد، مطابق با فرضیه مستقیم اول رابطه مؤلفه‌های حل مشکل، آمیزش عاطفی، عملکرد عمومی، نقش‌ها و همراهی عاطفی با هویت اخلاقی، مثبت و معنادار بود ولی تأثیر مؤلفه‌های کنترل رفتار

و ارتباط با هویت اخلاقی، معنادار نبود در نتیجه فرضیه اول تأیید شد. همچنین طبق فرضیه مستقیم دوم تأثیر نقش‌ها و همراهی عاطفی با رفتار اخلاقی، مثبت و معنادار بود؛ اما تأثیر مؤلفه‌های عملکرد عمومی، ارتباط، کنترل رفتار، حل مشکل و آمیزش عاطفی با رفتار اخلاقی، معنادار نبود در نتیجه فرضیه دوم تأیید شد. علاوه بر این با مطابق با فرضیه مستقیم سوم تأثیر هویت اخلاقی با رفتار اخلاقی نیز مثبت و معنادار بود در نتیجه فرضیه سوم تأیید شد.

جدول ۲- پارامترهای اندازه‌گیری تأثیرات مستقیم متغیرها

مسیر	ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معناداری (p)
نقش‌ها به هویت اخلاقی	۰/۳۱	۰/۲۵	۰/۰۵۶	۴/۶۰۹	۰/۰۰۱
همراهی عاطفی به هویت اخلاقی	۰/۲۵	۰/۴۱	۰/۰۹۱	۴/۵۶۱	۰/۰۰۱
آمیزش عاطفی به هویت اخلاقی	۰/۱۱	۰/۰۹	۰/۰۵۰	۱/۹۲۵	۰/۰۵۴
عملکرد عمومی به هویت اخلاقی	۰/۲۳	۰/۲۰	۰/۰۵۴	۳/۸۶۹	۰/۰۰۱
حل مشکل به هویت اخلاقی	۰/۳۰	۰/۴۷	۰/۰۷۶	۶/۲۸۲	۰/۰۰۱
کنترل رفتار به هویت اخلاقی	۰/۰۰۴	۰/۰۰۵	۰/۰۷۱	۰/۰۷۷	۰/۹۳۹
ارتباط به هویت اخلاقی	-۰/۰۱	-۰/۰۳	۰/۰۹۹	-۰/۳۸۷	۰/۶۹۸
نقش‌ها به رفتار اخلاقی	۰/۲۱	۰/۳۷	۰/۱۳۷	۲/۶۹۸	۰/۰۰۷
همراهی عاطفی به رفتار اخلاقی	۰/۱۱	۰/۳۸	۰/۲۲۵	۱/۶۸۸	۰/۰۹۱
عملکرد عمومی به رفتار اخلاقی	-۰/۰۷	-۰/۱۳	۰/۱۲۶	-۱/۰۸۴	۰/۲۷۹
ارتباط به رفتار اخلاقی	۰/۰۴	۰/۱۶	۰/۱۹۱	۰/۸۷۳	۰/۳۸۳
کنترل رفتار به رفتار اخلاقی	۰/۰۵	۰/۱۶	۰/۱۳۹	۱/۲۱۴	۰/۲۲۵
حل مشکل به رفتار اخلاقی	-۰/۰۲	-۰/۰۸	۰/۲۱۴	-۰/۳۸۴	۰/۷۰۱
آمیزش عاطفی به رفتار اخلاقی	-۰/۰۰۵	-۰/۰۰۸	۰/۱۰۳	-۰/۰۸۲	۰/۹۳۵
هویت اخلاقی به رفتار اخلاقی	۰/۴۵	۰/۹۳	۰/۳۳۱	۲/۸۱۲	۰/۰۰۵

جدول ۳- آزمون میانجی‌گری تأثیرات غیرمستقیم برای کل نمونه با استفاده از روش بوت استراپ

مسیر	ضریب استاندارد	سطح معناداری (p)
نقش‌ها به رفتار اخلاقی از طریق هویت اخلاقی	۰/۱۴۲	۰/۰۱۰
همراهی عاطفی به رفتار اخلاقی از طریق هویت اخلاقی	۰/۱۱۷	۰/۰۱۹

حمایت دیگران نیاز ندارند؛ زیرا باورهای مشخصی در زندگی دارند؛ در نتیجه هنگام برخورد با مسائل و مشکلات بین‌فردی کمتر مضطرب می‌شوند و عملکرد بهتری ارائه می‌دهند. همچنین خانواده‌هایی که به هنگام بحران، خود را حفظ کرده و در تعامل با یکدیگر مناسب‌ترین راه حل را انتخاب می‌کنند و دارای مهارت‌های حل مشکلند، به درونی شدن ارزش‌ها و ایجاد هویت اخلاقی کمک می‌کنند. هر اندازه نقش‌ها در خانواده مشخص‌تر باشد و هر فرد وظایف و کارکرد خود را به بهترین وجه انجام دهد، فرآیند هویت‌یابی و درونی‌شدن ارزش‌های اخلاقی شکل می‌گیرد.

نتایج به‌دست آمده نشان داد که بین عملکرد خانواده و رفتار اخلاقی تأثیر معناداری وجود دارد. یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های (White, & Matawie, 2004) و (Sharifi, 2017) همسویی دارد. از جمله مهم‌ترین عواملی که در پرورش اخلاقی دخالت دارند، خانواده است (Eisenberg, 2001). همچنین مطالعات نشان داده‌اند که بیشتر انحرافات افراد، در خانواده ریشه دارد (White, & Matawie, 2004). خانواده‌هایی که در زمینه‌هایی مانند همراهی عاطفی یا همدلی طبق قوانین جامعه رفتار می‌کنند، فرزندان تربیت می‌کنند که علاوه بر داشتن هویت اخلاقی مستقل، در هر شرایطی مطابق با خود واقعی خویش عمل کرده و صمیمیت عاطفی بیشتری را در عین حفظ مرزهای مناسب، تجربه می‌کنند (Sharifi, 2017). مشخص بودن نقش‌ها و وظایف در خانواده و تعیین مرز وظایف منجر به عملکرد اخلاقی خانواده در انجام وظایف و کارکردهای مورد نظر می‌شود. شیوه‌های کنترل و انضباطی مقتدرانه بر باور اخلاقی اثر دارد و فرصت انجام عمل اخلاقی را فراهم می‌کند. علاوه بر آن والدین ارزش‌ها و اعتقادات را با فرزندان در میان می‌گذارند و اصول اخلاقی را به آن‌ها آموزش می‌دهند و بر رفتار اخلاقی آن‌ها اثر می‌گذارند.

در این پژوهش روابط غیرمستقیم متغیرها با استفاده از روش بوت استراپ آزمون شد که نتایج در جدول ۳ ارائه شده است. تنها دو مسیر غیرمستقیم دارای پیش‌فرض‌های بررسی معناداری اثرات غیرمستقیم بودند. همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، مطابق با فرضیه غیر مستقیم اول، مسیرهای غیرمستقیم نقش‌ها به رفتار اخلاقی از طریق هویت اخلاقی و مسیر همراهی عاطفی به رفتار اخلاقی از طریق هویت اخلاقی معنادار بود؛ بنابراین مطابق با یافته‌های جدول فرضیه ۴ تأیید شد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش در پی بررسی نقش تعدیل‌کننده هویت اخلاقی در رابطه عملکرد خانواده و رفتار اخلاقی در دانشجویان دختر بود.

نتایج به‌دست آمده نشان داد که بین عملکرد خانواده و هویت اخلاقی تأثیر معناداری وجود دارد. عملکرد خانواده در قالب ابراز هیجان، برقراری روابط صمیمی بین اعضا، افزایش توان افراد برای حل مشکلات، تعیین وظایف و نقش‌های هر عضو خانواده، همدلی و همراهی عاطفی والدین با فرزندان، اهمیت دادن به باورهای اعضا و ایجاد زمینه برای ابراز وجود آن‌ها و به طور کلی ایجاد انعطاف در خانواده، زمینه‌ساز رشد بهنجار هویت اخلاقی خواهد بود. یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های (Sharifi & Leonard, 2010) (etal, 2018) و (Dunn, 2014) همسویی دارد. عملکرد خانواده با اثر مستقیم و غیرمستقیم و به کمک اثرگذاری بر عوامل مؤثر دیگر، به شکل‌گیری هویت اخلاقی کمک می‌کند (Sharifi & etal, 2018). عضویت خانواده از نظر روانشناختی قابل انقطاع نیست به این معنا که بخشی از هویت افراد همیشه از خانواده نشأت می‌گیرد. این افراد عقاید مشخصی برای خود دارند و به خود متکی‌اند و به

به ارزش‌ها و هنجارهای اخلاقی را تقویت می‌کند و این ارزش‌ها بخشی از خودپنداره فرد می‌شود و با شکل‌گیری هویت اخلاقی، فرد به رفتار اخلاقی روی می‌آورد. عملکرد خانواده از عوامل قدرتمند در ایجاد رفتار اخلاقی است. عملکرد خانواده منجر به درونی‌کردن ارزش‌های اخلاقی می‌شود و به شکل‌گیری هویت اخلاقی کمک می‌کند و هویت اخلاقی فرد را در اخلاقی عمل کردن هدایت می‌کند. در واقع هویت اخلاقی به رابطه عملکرد خانواده و رفتار اخلاقی کمک می‌کند ولی از منظر دیگر، عملکرد بهتر خانواده، زمینه ایجاد هویت اخلاقی و رفتار اخلاقی را آماده‌تر می‌کند؛ بنابراین تقدم و تأخر این سه پدیده را به سادگی نمی‌توان در روابط خطی بیان کرد به این صورت که این سه متغیر به صورت یک ساختار سه وجهی با یکدیگر در ارتباطند به نحوی که از یک طرف، عملکرد سالم خانواده منجر به ایجاد رفتار اخلاقی می‌شود و از طرفی رفتار اخلاقی، نیازمند شکل‌گیری هویت اخلاقی است که عملکرد سالم خانواده در ایجاد این ارزش‌ها بی‌تأثیر نیست.

نتایج این پژوهش در سطح بالینی، می‌تواند در زمینه آموزش رفتار اخلاقی به کار رود. همچنین این پژوهش منجر به طرح این سؤال می‌شود که چه متغیرهای دیگری می‌توانند با رفتار اخلاقی رابطه داشته باشند. به دلیل وجود برخی محدودیت‌ها در پژوهش، تعمیم، تفسیرها و اسنادهای علت شناختی باید با احتیاط صورت گیرد. مهم‌ترین محدودیت این پژوهش، بهره‌گیری آن از طرح مقطعی است. طرح مقطعی به درک روابط بین عملکرد خانواده و هویت اخلاقی با رفتار اخلاقی کمک کرده است؛ اما برای تعیین جهتی که این روابط عمل می‌کنند، به مطالعات طولی نیاز است. از آنجایی که نمونه مورد بررسی را دانشجویان دختر دانشگاه هرمزگان تشکیل داده‌اند، در تعمیم نتایج به دانشجویان پسر، دانشجویان سایر دانشگاه‌ها و جوامع بالینی باید احتیاط لازم صورت گیرد. همچنین براساس نتایج پژوهش حاضر و با هدف ایجاد رفتار اخلاقی پیشنهاد می‌شود که برای شناخت بهتر تأثیرات عملکرد خانواده و هویت اخلاقی بر رفتار اخلاقی، برنامه‌های آموزشی برای بهبود عملکرد خانواده و هویت اخلاقی ایجاد شود. همچنین شایسته است در ادامه

همچنین نتایج به دست آمده نشان داد که بین هویت اخلاقی با رفتار اخلاقی تأثیر معناداری وجود دارد. پژوهش‌های (Aquino & Reed, 2002) و (Vahedi, 2016) رابطه بین هویت اخلاقی و رفتار اخلاقی را تأیید می‌کند. هویت اخلاقی عمل مرتبط با وجدان اخلاقی را هماهنگ می‌کند و به این علت که فرد خود را به گونه‌ای خاص درک می‌کند و به ایده‌آل‌های خود پایبند است، تمایل دارد رفتارش از نظر اخلاقی درست باشد و از رفتارهای غیر اخلاقی دوری می‌کند (Jahangirzade, 2011). علاوه بر این استدلال اخلاقی به تنهایی منجر به انجام رفتار اخلاقی نمی‌گردد بلکه هویت اخلاقی، قضاوت اخلاقی را با رفتار اخلاقی پیوند می‌دهد؛ در نتیجه برای برخورداری از هویت اخلاقی باید اصول اخلاقی به عنوان بخشی از خودپنداره فرد شود و سپس فرد را برای اعمال اخلاقی برانگیزاند. به طور کلی فرد اخلاقی از هر گونه رفتار نابهنجار دور است؛ زیرا ارزش‌های اخلاقی بخشی از خودپنداره او را تشکیل می‌دهند.

نتایج نشان داد که هویت اخلاقی در تأثیر بین عملکرد خانواده و مؤلفه‌های آن با رفتار اخلاقی، نقش میانجی ایفا می‌کند. در حقیقت بخشی از رابطه بین عملکرد خانواده و رفتار اخلاقی از طریق هویت اخلاقی پشتیبانی می‌شود. این یافته با نتایج پژوهش‌های (Sharifi, 2017) مبنی بر رابطه عملکرد خانواده با رفتار اخلاقی و پژوهش‌های (Hardy & Carlo, 2005) مبنی بر تأثیر هویت اخلاقی با رفتار اخلاقی همسوست. کودکان از اوایل زندگی خود، درمورد مسائل اخلاقی با خانواده گفتگو می‌کنند (Hardy & etal, 2014). والدین ارزش‌های اخلاقی را از طریق گفتگو به فرزندان منتقل می‌کنند و انگیزه فرزندان برای درونی کردن ارزش‌ها و ایجاد هویت اخلاقی بیشتر می‌شود؛ در نتیجه فرد به رفتار اخلاقی تمایل پیدا می‌کند. روابط والدین و فرزندان و برقراری پیوند عاطفی عمیق بین آن‌ها، محیط خانواده را به پناهگاه امن تبدیل می‌کند که بر اساس ضعف یا فقدان این روابط، موجب ایجاد رفتارهای غیر اخلاقی و شکل نگرستن فرآیند صحیح جامعه‌پذیری می‌شود؛ در نتیجه فرد فرآیندهایی برخلاف هنجارهای جامعه انجام می‌دهد. برقراری پیوند عمیق والدین و فرزندان، پایبند بودن فرزندان

- Glenn, A., Koleva, S., Iyer, R., Graham, J., & Ditto, P. H. (2010). Moral identity in psychopathy. *Judgment and Decision Making*, 5(7), 497-505.
- Hardy, S. A. & Carlo, G. (2005). Identity as a source of moral motivation. *Human Development*, 48, 232-256.
- Hardy, S. A., Bhattacharjee, A., Reed II, A., & Aquino, K. (2010). Moral identity and psychological distance: The case of adolescent parental socialization. *Journal of Adolescence*, 33(1), 111-123.
- Hardy, S., & Carlo, G. (2010). Moral identity and psychological distance: The case of adolescent parental socialization, *Journal of adolescenc*, 33, 111-123.
- Hart, D., Carlo, G. (2005). Moral Development in Adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 15(3), 223-233.
- Hashemi, T., Arianpour, E., & Mashinchi abbasi, N. (2014). Role of social orientation on moral behavior regarding the mediating role of spirituality. *Quarterly journal of social cognition*, 3(5), 30-44. [Persian]
- Hawley, P. H., & Geldhof, G. J. (2012). Preschoolers' social dominance, moral cognition, and moral behavior: An evolutionary perspective. *Journal of experimental child psychology*, 112(1), 18-35.
- Hyech, J. (2002). Morality and Low, *Journal of Global Moral Behavior*, 19, 173-189.
- Jahangirzade, M. R. (2011). Transformational cognitive perspectives on moral development. *Moral knoledge*, 2(4), 101-122. [Persian]
- Lapsly, D. K. (1996). *Moral psychology*, p: Westview press, Adivision of harper collins publisher, Inc.
- Leonard, G. R. (2010). Moral identity in adolescence: A literature review. University of Asuza, California.
- Lotf abadi, H. (2019). Criticizing Piaget, Kohlberg, and Banduras moral development theories and presenting a new model for research on Iranian school students moral development. *Quarterly Journal of educational innovations*, 4(1), 46-104. [Persian]
- Marcia, J. E. (1980). *Identity in adolescence in J. Adelson* (Ed). Hand book of adolescent Psychology. New York: Wiley.
- McAdams, D. P. (2001). The psychology of life stories. *Review of General Psychology*, 5(2), 100-122.
- پژوهش حاضر، همبستگی بین این مؤلفه‌ها با وجود معنادار بودن در گروه‌های سنی و با استفاده از ابزارهای دیگر سنجیده و مورد تأیید قرار گیرد.
- ### تشکر و قدردانی
- در پایان از استادان دانشگاه به دلیل همکاری در تکمیل پرسشنامه‌ها بسیار سپاسگزاریم.
- ### منابع
- Ahmadi, P., & Nabati, H. (2017). Analysis of the role of school culture in the ethical nurturing of elementary school children. *International conference culture of psychopathology and education. Iranian psychological association*, Al-Zahra University, 1. [Persian]
- Anjam Shoaie, M. R, HosseinChari, M., Latifian, M., & Khormaie, F. (2017). Relationship between general intelligence and moral reasoning: The mediating role of moral identity. *Journal of Educational Psychology Studies*. 14(27), 63-86. [Persian]
- Aquino, K., & Reed II, A. (2002). The self-importance of moral identity. *Journal of personality andsocial psychology*, 83(6), 1423- 1440.
- Blasi, A. (1983). Moral cognition and moral action: A theoretical perspective. *Developmental Review*, (3), 178-210.
- Blasi, A. (2008). *Moral Functioning: Moral Understanding and Personality*. In D. K. Lapsley & D. Narvaez (Eds), Moral development, self, and identity, 335-348.
- Boegershausen, J., Aquino, k., & Reed, A. (2015). Moral identity. *current opinion in psychology*.(6), 162-166.
- Dunn, J. (2014). *Moral Development in Early Childhood and Social Interaction in the Family*. In M. R. Killen & J. R. Smetana (Eds.), Handbook of moral development, (2nded), (331-350) .New York: Psychological Press.
- Eisenberg, N. (2001). Empathy related responding link with self-regulation, moral judgment and moral behavior. *Herzliya Symposium Forgirness and Self-Forgiving*, 4(2), 107-26.
- Erikson, E. H. (1964). *Insight and responsibility*. New York: Norton.

- McAdams, D. P. (2001). The psychology of life stories. *Review of General Psychology*, (5), 100–122.
- Reynolds, S. J., & Ceranic, T. L. (2007). The effects of moral judgment and moral identity on moral behavior: An empirical examination of the moral individual. *Journal of Applied Psychology*, 92(6), 1610- 1624.
- Sadeghi, Z. (2006). Parenting skills and cognitive-behavior intervention. *Psychotherapical noveltise*, 11(41, 43), 43-56. [Persian]
- Sharifi, F. (2017). Strategies for developing adolescent moral identity in the Islamic family life style. *Islamic studies of women and family*, 4(6), 97-118. [Persian]
- Sharifi, F., Amiri, S. H., & Ghasemi, V. (2018). Predicting adolescents' moral identity from family function. *Journal of psychological achievements*, 25(1), 45-58. [Persian]
- Silburn, S., Zubrick, S., De Maio, J., Shepherd, C., Griffin, J., & Mitrou, F. (2006). *The Western Australian Aboriginal Child Health Survey: Strengthening the capacity of Aboriginal children, families and communities*. Perth: Curtin University of Technology and Telethon Institute for Child Health Research New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tavakoli, M. (2009). The relationship between different dimensions of religion and ethical Identity in Students of Isfahan University. *Biquarterly journal of study in Islam and Psychology*, 3(5), 65-77. [Persian]
- Teimori, M. M., Alborzi, S. H., Hemati, G. H., & Khoshbakht, F. (2014). Moral judgment in students with and without intellectual disability. *Psychology of exceptionol individuals*, 4(16), 117-137. [Persian]
- Thompson, R. A. , Meyer, s., & McGinley, M. (2014). *Understanding valuses in relationships: the development of conscience*, in MR. Killen & JR. Smetana (Eds.). *Handbook of Moral Development*, (2 ed) , (pp. 267-298). New York : Psychological Press.
- Vahedi, S. h. (2016). Prediction of female college students' self-esteem based on their moral identity and attachment styles. *Fundamentals of mental health*, 18(4), 33-227. [Persian]
- White, F. A., & Matawie, K. M. (2004). Parental morality and family processes as predictors of adolesce morality. *Journal of Child and Family studies*, 13(2), 219-233.
- Xing, X. Z., & Keung, M. H. (2014). Moral Identity in Chinese Context: Construction and Validation of an Objective Measure. *Research on Humanities & Social Sciences*, 4(2), 34-45.
- Zaremoghadam, A., & Mohammadimoghadam, S. (2017). The Relationship between Family Functioning and Aggression among Students of Birjand Farhangian University. *Journal of Khorasan cultural-social studies*, 12(2), 7-24. [Persian]